

PERSONALITĂȚI DE PE MERIDIANELE UNIVERSULUI ȘTIINȚIFIC

Ilie Murgulescu s-a născut la data de 27 ianuarie 1902 în comuna Cornu, județul Dolj. După absolvirea școlii primare din comuna natală urmează cursurile gimnaziului "*Frații Buzești*" și Liceului "*Carol I*" din Craiova. Cu mai multe ocazii, Ilie Murgulescu a evocat cu recunoștință modul în care învățătorul din comună l-a convins pe tatăl său să-l trimită la Craiova pentru ași continua studiile.

A urmat, între 1922 și 1928, cursurile Facultății de Științe a Universității românești "*Regele Ferdinand*" din Cluj. Din 1926, fiind încă student, și-a început activitatea didactică la Cluj, ca preparator, iar apoi ca asistent al

profesorului Gheorghe Spacu. A funcționat la Cluj până în 1945. În 1932, sub conducerea lui Gheorghe Spacu, și-a susținut teza de doctorat cu titlul "*Formarea și descompunerea sărurilor duble*". După o specializare postdoctorală la Universitatea din Leipzig în domeniul chimiei fizice, revine în țară. Prin decret regal este numit conferențiar la Institutul Politehnic Timișoara, dar pentru un timp, și la Cluj.

Rector și Ministru. Din 1945 a fost profesor la Institutul Politehnic din Timișoara pe care îl va conduce, în calitate de Rector între 1947 și 1948. Din 1949 este numit Rector al Universității din București, funcție pe care o va ocupa până în 1950. A fost Ministru al Învățământului (1953-1956) și al Învățământului și Culturii (1960-1963). Deși nu foarte lungă, aceasta a fost o perioadă suficientă pentru a reduce substanțial efectele reformei învățământului din 1948. Astfel, s-a introdus, din 1966, învățământul liceal de 12 clase cu două profile, real și uman, bazate pe planuri de învățământ judicios elaborate și manuale care îmbinau ținuta științifică cu metoda pedagogică. Tot în această legislatură a fost eliminat criteriul de admitere la facultate pe baza originii sociale.

Activitatea de cercetare. După obținerea în 1930, cu "*Magna Cum Laude*" a titlului de doctor în Chimie, efectuează un stagiu de cercetare, între 1932 și 1933, la Universitatea din Leipzig. În laboratorul de fotochimie condus de profesorul Fritz Weigert s-a documentat asupra metodelor optice aplicate în chimie și fotochimie. Cercetările științifice efectuate de profesorul Murgulescu în domeniul chimiei fizice au abordat teme legate de: structură moleculară și spectroscopie, cinetică chimică, termodinamică chimică, electrochimie, radiochimie, chimie anorganică și analitică. A efectuat, de asemenea, cercetări în domeniul cineticii chimice, combinațiilor complexe ale tiosulfurilor de argint și cupru în prezența cationilor

de sodiu, potasiu și amoniu. În domeniul chimiei analitice, Ilie Murgulescu a stabilit noi metode pentru determinarea mercurului, a fost primul care a utilizat acidul ortoclorbenzoic în alcalimetrie și acidimetrie, a stabilit noi metode conductometrice pentru titrarea molibdatilor și wolframurilor utilizând azotatul de argint precum și a ionilor complecși cianici ai fierului aducând contribuții la teoria proceselor de precipitare în analiza fizico-chimică. A publicat studii privind punctul de echivalentă în titrimetrie și determinarea potențialului normal de electrod. A avut contribuții în domeniul reacțiilor redox, a descompunerii termice a metanului. A inventat procedeul de polimerizare a acrilonitrilului.

Un om integru. A contribuit, prin personalitatea sa, la reîncadrarea unor mari personalități în învățământul universitar. Este vorba de George Călinescu, Tudor Vianu, Ion Zamfirescu, Constantin D. Papastate și de mulți alții. Iată ce spunea, într-un interviu, Nicolae Șerban Tanașoca, istoric român: "*Era ultima mare „purificare” a studențimii, cea din 1959, când foarte mulți tineri cu origine zisă nesănătoasă au fost exmatriculați. Am tot făcut memorii fără răspuns la autorități până ce, în primăvara anului 1960, a venit în fruntea Ministerului Învățământului Ilie Murgulescu, ... și acest nou ministru ne-a reînmatriculat aproape pe toți. Ilie Murgulescu era socotit pe vremea aceea un nou Spiru Haret*". Trebuie menționat discursul Academicianului Gabriel Țepelea ținut în 2002 la Academie și povestit de profesorul Alexandru Cecal de la Universitatea A.I. Cuza din Iași: « Acad. Gabriel Țepelea ne-a surprins cu un discurs inedit asupra caracterului de om integru și mare patriot al acad. Ilie Murgulescu. Acesta a afirmat că, în anul 1951, el și alți zeci de foști profesori universitari, deținuți politici, au fost scoși din închisoare din ordinul lui Gh. Gheorghiu-Dej, la intervenția acad. Ilie Murgulescu. Motivul invocat de acesta din urmă: situația dezastruoasă din învățământul preuniversitar (cu 7 clase obligatorii), datorată lipsei cvasi-totale de cadre didactice care să poată preda disciplinele de specialitate dificile: matematica, fizica, chimia. Ministrul Ilie Murgulescu i-a prezentat lui Gheorghiu-Dej modul de rezolvare rapidă a acestui deficit de cadre didactice prin înființarea de Institute pedagogice de 3 ani atât în centrele universitare de tradiție, dar și în alte orașe: Craiova, Constanța, Bacău, Suceava, Baia Mare, Oradea etc, unde să predea unii intelectuali de marcă ai României condamnați politic, dar și cei excluși anterior din învățământ". S-a stins din viață la data de 28 octombrie 1991 în București.

Dragomir Hurmuzescu s-a născut la data de 13 martie 1865 în București, într-o casă de pe strada Dorobanți, ca fiul cel mare al lui Martin Hurmuzescu, funcționar modest de poștă, și al Profirei, casnică. A urmat gimnaziul "Matei Basarab" și apoi Liceul "Sf. Sava", ca bursier. Din 1885 devine și bursier al Școlii Normale Superioare care forma viitorii profesori pentru învățământul secundar, la secția științe fizice. Din 1887 a beneficiat de o bursă de studii la Universitatea Sorbona din Paris, unde și-a

desăvârșit studiile teoretice și le-a completat cu altele de știință experimentală și aplicată. În 1890, după ce obține licența în științe fizice, ca șef de promoție, este admis să lucreze la laboratorul de cercetări al profesorului Lippman. Din această perioadă datează importanțele sale descoperiri practice, de folosință imediată: dielectrina - "un izolant, alcatuit dintr-un amestec de sulf și parafină", dinamul de tensiune înaltă - 3000 V și electroscopul care îi poartă acum numele, electroscopul Hurmuzescu cu ecran electrostatic. Atât dinamul cât și electroscopul au fost brevetate în Franța.

Teza de doctorat. La 28 aprilie 1896 și-a susținut teza de doctorat cu titlul "Asupra unei noi determinări a raportului dintre unitățile electrostatice și electromagnetice" în care stabilește constanta electrodinamică. Originalitatea acestei teze constă în faptul că pentru determinarea constantei electrodinamice a folosit aparatele construite de el, iar rezultatul era citat în toate cursurile universitare de la acea vreme. Teza de doctorat, realizarea electroscopului și publicarea a 17 lucrări științifice deosebit de valoroase, îl impun definitiv în lumea științifică pe savantul român. După susținerea tezei, în 1896, se întoarce în țară animat de dorința de a ridica cercetarea din România la nivel european.

Activitatea desfășurată la Iași. La 1 octombrie 1896 este numit conferențiar de fizica-matematica la Facultatea de științe din Iași, iar în 1897, profesor suplinitor la catedra de gravitate, caldura și electricitate. În 1900 Dragomir Hurmuzescu devine profesor titular al Universității din Iași și se dedica exclusiv cercetărilor științifice. În acest scop, între 1904 și 1910 organizează primul laborator de electricitate din țară, unde se construiau și aparate pentru experimentări în domeniul fizicii, transformat apoi în Școala de electricitate respectiv "Institutul electrotehnic" de pe lângă Universitatea din Iași (1900-1911). Aceasta este prima școală de fizică experimentală gen Lippman care îl consacră pe Hurmuzescu ca fondator al învățământului

electrotehnic din țara noastră, având în vedere că din acest institut a apărut Școala Politehnică "Gh. Asachi" din Iași. În această perioadă repetă și realizează, în 1901, experimentele de comunicație prin radio ale lui Guglielmo Marconi, Alexandru Popov, cercetează radioactivitatea petrolului și apelor minerale din România, perfecționează galvanometrele. De numele lui Dragomir Hurmuzescu este legată și fondarea, alături de Petru Poni, în 1900, a publicației periodice Analele științifice ale Universității "Alexandru Ioan Cuza" din Iași, editată în limba franceză, la care a activat ca secretar de redacție și pe care a introdus-o în circuitul mondial al publicațiilor științifice.

Activitatea desfășurată la București. În 1913 este transferat la Universitatea din București, ca profesor la disciplina „Aplicațiile căldurii și electricității”, unde va funcționa până la pensionare în 1937. Aici înființează Institutul Electrotehnic din București, după modelul celui de la Iași, fiind Director al acestuia și Decan al Facultății de științe. În cadrul Institutului Electrotehnic face primele încercări de la noi privind transmisia prin telegrafie fără fir. În 1924, în cadrul Institutului Electrotehnic, a fost plasat primul post de emisie radiofonică din țară, pentru București, sub conducerea lui Hurmuzescu. În 1925, sub îndrumarea lui Dragomir Hurmuzescu, a fost construit și dat în folosință primul receptor radiofonic, care permitea audiția unor emisiuni publice. Emisiunile se țineau de două ori pe săptămână, joia și sâmbăta la orele 21,30. Iată ce spunea Dragomir Hurmuzescu: „În anexele laboratorului din str. Victor Emanuel, s-au făcut primele demonstrații de ascultare a unor posturi străine, cel din Viena fiind cel mai bine auzit la București în acea epocă. La ședințele acestea venea mulțimea curioșilor pentru a se convinge de minunea de a asculta muzica și cuvântul, aduse prin văzduh de undele electromagnetice, din țări depărtate la mii de kilometri. Și lumea curioasă, doritoare de a cunoaște acest mister, era atât de numeroasă, încât umplea nu numai sala, dar chiar și curtea din fața laboratorului în serile destinate ședințelor de recepție”. Acum, în acea clădire funcționează Muzeul Literaturii Române.

Radio București. În 1922, sub conducerea sa, a început să funcționeze Societatea Română de Radiodifuziune care la 1 noiembrie 1928 difuza în eter prima emisiune cu anunțul: Alo, alo, aici Radio București. Este momentul ce inaugura, practic, postul național de radio din România. În anul 1915 este numit membru corespondent al Academiei Române. Moare în 1954, la 29 mai, în București, la masa de lucru, în timp ce își redacta memoriile, aproape uitat și desconsiderat în "epoca stalinistă".

Rubrică realizată de prof.dr.ing. Gheorghe Manolea, Universitatea din Craiova, Doctor Honoris Causa al Universității Tehnice a Moldovei din Chișinău